

A Celebration of Possibilities: Authority and Autonomy in Parshanut HaMikra' שם השיעור

Dr. Moshe Sokolow msokolow@yu.edu - (כתובת דוא"ל) שם המרצה

1. Montaigne:

That human life itself is far more capacious, filled with far more incidents, subject to more vicissitudes, unexpected and unforeseeable events and consequences, than human beings writing a set of laws could possibly cover. ("On Experience")

2. Rav Adin Steinsaltz:

The aim of finding the plain meaning is related to the author's intent, yet the infinite consciousness of the Giver of the Torah is unfathomable and boundless.

3. Justice Antonin Scalia:

It is simply incompatible with democratic government, or indeed, even with fair government, to have the meaning of a law determined by what the lawgiver meant, rather than by what the lawgiver promulgated.

4. Stanley Fish:

William Wimsatt and Monroe Beardsley's essays on the affective and intentional fallacies (so called) ... pled a successful case for [the centrality of] the text by arguing, on the one hand, that the intentions of the author were unavailable and, on the other, that the responses of the reader were too variable. Only the text was both indisputably there and stable... The outcome of either fallacy... is that [the text] itself, as an object of specifically critical judgment, tends to disappear. ("Is there a text in this class?")

5. Meir Weiss:

(המקרא כדמותו) "דברי החוקרים ודברי המזמור—דברי מי שומעים?"

6. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נא עמוד ב
אמר ליה רבי עקיבא: ישמעאל אחי, בת ובת אני דורש. - אמר ליה: וכי מפני שאתה דורש בת ובת, נוציא זו לשריפה?

7. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סו עמוד א

תנו רבנן: הלכה זו נתעלמה מבני בתירא. פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת, שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו. אמרו: כלום יש אדם שיודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו? אמרו להם: אדם אחד יש שעלה מבבל, והלל הבבלי שמו, ששימש שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון ויודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו. שלחו וקראו לו. אמרו לו: כלום אתה יודע אם הפסח דוחה את השבת אם לאו? אמר להם: וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת? והלא הרבה יותר ממאתים פסחים יש לנו בשנה שדוחין את השבת. אמרו לו: מנין לך? אמר להם: נאמר מועדו בפסח ונאמר במועדו בתמיד. מה מועדו האמור בתמיד - דוחה את השבת אף מועדו האמור בפסח - דוחה את השבת. ועוד, קל וחומר הוא: ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת, פסח שענוש כרת - אינו דין שדוחה את השבת. מיד הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא עליהם, והיה דורש כל היום כולו בהלכות הפסח.

8. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פרק ו

זו הלכה נעלמה מזקני בתירא פעם אחת חל ארבעה עשר להיות שבת ולא היו יודעין אם פסח דוחה את השב' אם לאו. אמרו יש כאן בבלי אחד והלל שמו ששימש את שמעיה ואבטליון יודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו. איפשר שיש ממנו תוחלת. שלחו וקראו לו אמרו לו שמעת מימך כשחל י"ד להיות בשבת אם דוחה את השבת אם לאו. אמר להן וכי אין לנו אלא פסח אחד בלבד דוחה את השבת בכל שנה והלא כמה פסחים ידחו את השבת בכל שנה. התחיל

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

דרוש להן מהיקש ומקל וחומר ומגזירה שוה. מהיקש הואיל ותמיד קרבן ציבור ופסח קרבן ציבור. מה תמיד קרבן ציבור דוחה שבת אף פסח קרבן ציבור דוחה את השבת. מגזירה שוה נאמר בתמיד [במדבר כח ב] במועדו ונאמר בפסח [ש ט ב] במועדו מה תמיד שנאמר בו במועדו דוחה את השבת אף פסח שנאמר בו במועדו דוחה את השבת. מקל וחומר מה אם תמיד שאין מחייבין על עשייתו כרת דוחה את השבת פסח שחייבין על עשייתו כרת אינו דין שידחה את השבת. אמרו לו כבר אמרנו אם יש תוחלת מבבלי. היקש שאמר' יש לו תשובה. לא אם אמרת בתמיד שכן יש לו קיצבה תאמר בפסח שאין לו קיצבה. ק"ו שאמרת יש לו תשובה לא אם אמרת בתמיד שהוא קדשי קדשים תאמר בפסח שהוא קדשים קלין. גזירה שוה שאמרת שאין אדם דן גזירה שוה מעצמו. אע"פ שהיה יושב ודורש להן כל היום לא קיבלו ממנו עד שאמר להן יבוא עלי כן שמעתי משמעיה ואבטליון כיון ששמעו ממנו כן עמדו ומינו אותו נשיא עליהן.

9. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב (פרק א - מבוי שהוא גבוה)

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים הלכה כמותנו, והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנחוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד, אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.

10. Menachem Fisch:

To side with the Hillelites is to realize the severe limitations of *self-criticism* and to recognize the need, therefore, for the kind of potentially transformative challenge only a real and equally dedicated opponent can provide *and to actively seek such engagement...* While the Shammites, neither flexible nor open to criticism, prove to be committed to exposing, articulating, and transmitting their halakhic legacies yet powerless to criticize, adjust, or change them, the Hillelites see themselves as obligated to adopting a critical, reformative stance toward them. Realizing their relative ineffectiveness as critics of their own form of life, they enlist the opposition by actively seeking exposure to horizontal normative criticism from without...("Deciding by Argument versus Proving by Miracle")

11. Menachem Fisch:

Arguably, this very disagreement over authority versus autonomy lies at the core of the celebrated incident surrounding **תנורו של עכנאי**. R. Eliezer is the personification of authority, having declared: ולא אמרתי ולא דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם. Never have I said anything I had not received from my teacher (Sukkah 28a) (CONNECTED HERESY: The Talmudic Literature's Heretic Religiosity)

12. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ג עמוד א (פרק א - הכל חייבין)

תנו רבנן: מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (בן) חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין. אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: תלמידך אנו, ומימך אנו שותין. אמר להם: אף על פי כן, אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש.

13. Ariel Picard:

One of the fundamental questions that accompanies exegetical activity is whether exegesis is the deciphering of the text and an attempt to reveal what is hidden within the text itself, or whether exegesis is an additional creative level fashioned on top of the original text. The question engaged many scholars regarding Midrash. Does it reveal significances hidden within the Bible, or is it a creation that is nourished by the Bible—but creates an additional level beyond it? Each of these possibilities raises additional questions. If we are talking about the decipherment of a text, we must ask: how do we know how to do this? And we must demonstrate that our decipherment is correct, and the significance fashioned by the exegesis was inherent in the original itself. On the other hand, if we understand exegesis as a new creation that emerges from the source, we will seek to examine the relationship between the source and its interpretation. We must determine whether the interpretation derives from the source or whether it is an entirely new creation that is not connected to, nor dependent upon, the original. (לראות את הקולות)

14. Rav Steinsaltz:

This commentary seeks to offer the reader the plain meaning of the text, the *peshat*. Ostensibly, this is the simplest level of interpretation, but the elucidation of the plain meaning is actually the most difficult type of interpretation. Other kinds of interpretation, based on allusion [*remez*], midrashic hermeneutics [*derash*], or esoteric, mystical traditions [*sod*], are free to forge links between the text and the sources from which they draw and are not constrained by the language and concepts of the Bible. In contrast, discovering the plain meaning of the text requires the interpreter to adhere closely to the literal meaning of the words while paying attention to syntax and context. The best way to go about this has always been a matter of debate, and the elucidation of the plain meaning of the Torah as a holistic entity will never be fully achieved (see, e.g., Ibn Ezra's introduction to his commentary on the Torah).

15. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת חגיגה פרק א

א"ר יהושע בן לוי "ועליהם ככל דברים הדברים" (דב' ט:י). מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות. אפילו מה שתלמיד וותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני.

16. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א (פרק א - מאימתי)

ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב "ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם?" לחות - אלו עשרת הדברות; תורה - זה מקרא; והמצוה - זו משנה; אשר כתבתי - אלו נביאים וכתובים; להורותם - זה תלמוד. מלמד שכולם נתנו למשה מסיני.

17. אור החיים (ויקרא יג:לז)

ונראה כי ישוב המאמרים הוא כי הוא אמת שכל דבר תורה נאמר למשה, ואין חכם יכול לדעת יותר ממה שידע משה. והגם שתצטרף כל דורות ישראל מיום מתן תורה עד שתמלא הארץ דעה—אין חידוש שלא ידע משה. אבל ההפרש הוא כי משה, נתן לו ה' תורה שבכתב ותורה שבע"פ; והנה האדון, ב"ה, בחכמתו ית', רשם בתורה שבכתב כל תורה שבע"פ שאמר למשה. אבל, לא הודיע למשה כל מה שנתן לו בע"פ—היכן רמוז בתורה שבכתב. וזו היא עבודת בני ישראל, עמלי תורה, שיישבו ההלכות שנאמרו למשה, והסודות והדרשות כולן—יתנו להם מקום בתורה שבכתב... ועד היום, זו היא עבודת הקדש בני תורה, לדייק המקראות וליישבם, עפ"י המאמרים שהם תורה שבע"פ.

18. שו"ת רש"י סימן נט

ואמנם אני נתלה באילן גדול רבי' יעקב בר' יקר. ואף כי לא שמעתי מפיו דבר זה, מ"מ לבי וסברתי והבנתי מפיו יצאו.

19. חדושי הריטב"א מסכת עירובין דף יג עמוד ב

שאלו רבני צרפת ז"ל: היאך אפשר שיהו שניהם דברי אלהים חיים וזה אוסר וזה מתיר? ותירצו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה, הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר. ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור, ויהיה הכרעה כמותם.

20. דור רביעי

"אשר עשה משה לעיני כל ישראל", ר"ל שעשה משה בכתב כדי שעיני העדה, המה העמלים בתורה, יעינינו בה תמיד וידרשו בה עפ"י המדות שנמסרו להם. הוא ממש כמו ב"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", שבראם ומסרם להאדם "לעשות" לשכללם ולהשביחם מדור לדור. כן התורה אשר שם משה לפני בני"י נמסרה להם להשביחה ולשכללה תמיד. ואעפ"י שהתורה חתומה נתנה, ר"עליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע", ואמרו חז"ל: "ואלה המצוות כתב שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה", כל זה אינו אלא שלא להוסיף או לגרוע; אבל לפרשה ולדרשה, ניתן רשות לכל ב"ד הסמוך.

וצ"ל בישוב הסוגיות, כי הנה בשני אופנים אפשר לנביא להחזיר דין ישן, האחד - עפ"י הנבואה והא' עפ"י כללי התורה ומדותיה בסברא כשאר ת"ח. והנה זה פשוט, דבהחזרת דין עפ"י כללי התורה ובסברא, בודאי לא גרע נביא משאר חכם בחכמת התורה, ואין בזה אף שמץ איסור. ורק בחזרה עפ"י הנבואה אסור, כמבואר.

22. ר' משה פיינשטיין (אגרות משה, הקדמה)

אבל לפי מה שבארתי מדויק לשון כתרם, שנמצא שהש"ת עשה את אותיות התורה למלכים. היינו שיעשה החכם וידמה מלתא למלתא, ויפסוק הדין כפי הבנתו טעם האותיות שבתורה. וכשיהיה מחלוקת, יעשו כפי הבנת רוב חכמי התורה, אף שאפשר שלא נתכוונו להאמת, ולא היה דעת הב"ה כן. דהקב"ה נתן את התורה לישראל כפי שיבינו את הכתוב ואת המסור בע"פ בסיני לפי הבנתם. ויותר לא יפרש ולא יכריע הש"ת בדיני התורה שלא בשמים היא, אלא הסכים מתחלה להבנת ופירוש חכמי התורה. ונמצא שאותיות התורה הם מלכים, שעושין כפי מה שמשמע מהתורה לחכמי התורה, אף שאולי לא היה זה כהבנת הש"ת.

23. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קא

ומש"כ ידידי איך רשאים אנו לסמוך על חדושים כאלו שבארתי למעשה, ובפרט שהוא נגד איזה אחרון. הנה אני אומר, וכי כבר נעשה קץ וגבול לתורה, ח"ו, שנפסוק רק מה שנמצא בספרים, וכשיזדמנו שאלות שלא נמצאים בספרים לא נכריע אותם--אף כשיש בידנו להכריע? ודאי לע"ד אסור לומר כן, דודאי עוד יגדיל תורה גם עתה בזמננו. ומחוייב כל מי שבידו להכריע כל דין שיבא לידו, כפי האפשר לו בחקירה ודרישה היטב--בש"ס, ופוסקים, בהבנה ישרה, ובראיות נכונות, אף שהוא דין חדש שלא דברו אודותיו בספרים.

24. Louis Henkin

Being legal instruments, both the Torah and the [United States] Constitution developed a jurisprudence; both have been interpreted by lawyers, by men of law. To both, human interpretation is final: there is that famous story of the effort of Rabbi Eliezer to bring Heaven as authority to support his position on a point of law, but Heaven's intercession and testimony were rejected by the majority in the rabbinic academy.

As to the Constitution, Justice Robert Jackson reminded his colleagues that the justices of the Supreme Court "are not final because we are infallible; but we are infallible only because we are final.

25. אבן עזרא פירוש שני שמות כ"ה:ה: "ועצי שטים"

יש מקדמונינו שאמרו שיעקב אבינו נטעם, וישראל הוציאום ממצרים במצות משה... והנה לא ידענו, אם קבלה היא ביד אבותינו שממצרים הוציאום, גם אנחנו נסור אל משמעתם. ואם דרך סברא, יש לבקש דרך אחרת. כי היה סמוך אל הר סיני יער עצי שטים...

26. Lee Shulman

I find this page of the Hebrew Bible, replete with its layered, competing, complementary and revered commentaries to be prototypical of a Jewish conception of knowing. Although the biblical text is the starting point for the exegetical and hermeneutic activity, the interpretations themselves rapidly assume center stage nearly forcing the text into the background. Although always linked back to the original text, the object of study becomes, not the text directly, but the logic and persuasiveness of the alternative interpretations.

In proceeding this way, the Jewish tradition replaces the quest for certainty with **a celebration of possibility**. This emphasis—this conception of the ever-disputed nature and status of knowledge—calls naturally for a pedagogy of dialogue and debate rather than of exposition and inspiration. It is dialectic rather than didactic.